

LIETUVOS
POLITINIŲ
KALINIŲ IR
TREMINIŲ SĄJUNGOS
SAVAITRAŠTIS

TREMINIUS

2003 m. balandžio 3 d. Nr. 14 (543) Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Uždekime laužus širdyse

“Uždekime ant pilies kuorų laužus, saugokime ir branginkime Lietuvą”, – tarė padėkos žodžius gausiai susirinkusiems draugams, bendražygiams, svečiams žymus visuomenės veikėjas Vilius BRAŽENAS savo 90 metų jubiliejaus šventėje Kauno įgulos karininkų ramovėje. Šiuo gilią prasmę turinčiu pasakymu jubilias tarsi apibendrino jo pagerbti susirinkusių žmonių išsakytas mintis ir atsakė į savo paties sugalvotą popietės temą “O kas toliau?”

Spalvingą Viliaus Bražėno asmenybę, prasmingą jo gyvenimą ir veiklą galima būtų apibūdinti daugeliu titulu ir profesijų: skautas, kariškis, dainininkas, publicistas, politologas, rašytojas.

Seimo narys prof. Vytautas Landsbergis sakydamas sveikinimo kalbą jubiliatą apibūdino karvedžio Napoleono mėgtu palyginimu: “Kiekvienas leitenantas savo kuprinėje nešiojasi maršalo lazda. O leitenantas Vilius Bražėnas šią maršalo lazda nudrožė ir pasigamino iš jos aštrią plunksną”. Šis garbingas svečias didžiai įvertino Viliaus Bražėno publicistiką, jo aštrų žvilgsnį į svarbiausius Lietuvos gyvenimo įvykius, kuriuos jis jaučia savo vidiniu barometru.

(keliami į 4 psl.)

LPKTS ir “Tremtinio” redakcijos atstovai kartu su jubiliatu **Jono Ivaškevičiaus** nuotr.

Edmundas SIMANAITIS

Leonas KEROSIERIUS

Europos Tarybos karūnos brangakmenis

Pasibaigus Antrajam pasauliniam karui Vinstonas Čerčilis 1946 m. Ciuriche pasakė kalbą, išiebusią naują Europos viziją. Jis matė Europos vienijimosi galimybę, netgi būsimų Europos jungtinių valstijų kontūrus ir kaip pirmą žingsnį ta linkme pasiūlė įsteigti Europos Tarybą. Europoje kilo du pasauliniai karai, jie sukūrė visą pasaulį. Čerčilio kalboje atsispindėjo to meto visuomenės nuotaikos. Šviesieji protai suvokė būtinybę išmukti Europoje gyventi drauge, geriant kiekvienos tautos identitetą ir žmogaus teises.

Po trejų metų, 1949 m. gegužės 5 d., dešimt valstybių: Airija, Belgija, Danija, Italija, Jungtinė Karalystė, Liuksemburgas, Nyderlandai, Norvegija, Prancūzija ir Švedija, pasirašė Europos Tary-

bos (ET) steigimo sutartį. Okupuotos Baltijos šalys ir Rytų Europos valstybės, patekusios tiesioginėms sovietų įtakon, šiame procese dėl žinomų priežasčių dalyvauti negalėjo.

Kokie svarbiausi ET tikslai? Ginti ir stiprinti demokratijos, žmogaus teisių ir įstatymų viršenybės principus. Ieškoti būdų, kaip įveikti didžiausias negeroves, kurios plinta nepaisydamos valstybių sienų, būtent rasizmą, socialinę atskirtį, mažumų diskriminavimą, aplinkos taršą, narkomaniją, organizuotą nusikalstamumą, tolydžio stiprėjantį tarptautinį terorizmą, korupciją. Skatinti žemyno gyventojų supratimą, kad visi esame europiečiai ir todėl turime išmukti gerbti skirtingų kultūrų sambūvį.

(keliami į 4 psl.)

Gerb. Viliau BRAŽENAI

Priimkite nuoširdžiausius sveikinimus ir linkėjimus Jūsų 90-ojo gimtadienio proga. Jūs - vienas aktyviausių “Tremtinio” talkininkų. Jūsų publicistika padeda žmonėms susiorientuoti sudėtinguose politinio, visuomeninio gyvenimo keliuose. Jaunystėje pasirinkęs kovotojo už tautos teises ir siekius kelią, likote ištikimas savo idėjai iki šių dienų.

Sveikatos, gražių Jums saulėtekų ir tos neblestančios energijos, kuria užkrečiate kiekvieną su Jumis pabendravusį žmogų.

“Tremtinio” redakcija

Telkimes ir dirbkime

Mūsų karta atkūrė ir apgyvendino nepriklausomybę. Grįžtame į demokratinių pasaulio valstybių bendriją. Esame pakviesti į NATO ir Europos Sąjungą.

Kad būtų šie tikslai pasiekti, reikėjo išanalizuoti praeitį, išgryninti vertybes, parengti strategiją ir taktiką bei numatyti pasipriešinimo priemones ir jėgas. Likimas lėmė, kad 1990 m. kovo 11-oji, 1991 m. sausio 13-oji ir 2002 m. lapkričio 21-oji tapo kulminacinėmis Lietuvos istorijos atskaitos datomis. Kelias nuklotas žuvusiaisiais, didžiule įtampa, nesuskalbėjimu, priešprieša, pavydu, užsiangažavimu, pasidavėliškumu, išdavystėmis, savireklama, kolaboravimu, moralinių vertybių ignoravimu, žmoniškumo nepaisymu, meilės artimui stoka.

Tapome valdančiųjų ir norinčiųjų valdyti pažadų ir

realių darbų liudytojais.

Esame partijų atkūrimo, sukūrimo, suardymo ir perkrikštijimo liudytojais.

Šimtą tūkstantinė Lietuvos komunistų partija tarytum “išgaravo”. Tačiau jos branduolys ir aktyviausi partiečiai pasivadino Lietuvos demokratine darbo partija (LDDP) ir toliau tęsė veiklą siekdami tarptautinio pripažinimo. Kai tai nepavyko, buvo nutarta “praryti” Lietuvos socialdemokratų partiją. Bendraminčiams pavyko susitarti. Brazauskiniškai - komunistai persikrikštijo į socialdemokratus, o andriukaitininkai - sakalininkai gavo aukštas kėdes ir palankesnes sąlygas Seime ir Vyriausybėje. Į socialdemokratus persikrikštiję komunistai springdami aiškina, kad jau yra pasaulinė socialdemokratinė partija.

(keliami į 4 psl.)

Aktualijos

■ Seimas ratifikavo Tarptautinio Baudžiamojo Teismo Romos Statutą. Šį Statutą ratifikavusios valstybės įsipareigoja bendradarbiauti su teismu tiriant nusikaltimus ir vykdant baudžiamąjį persekiojimą už nusikaltimus žmoniškumui, genocidą, karo nusikaltimus.

■ Kauno miesto gyventojus iki šiol slėgė biurokratizmo našta. Siekiant ją bent kiek palengvinti nuo balandžio 2 d. pradėjo veikti 10 seniūnijų - Aleksoto, Centro, Dainavos, Eigulių, Panemunės, Petrašiūnų, Šančių, Šilainių, Viliampolės ir Žaliakalnio.

■ Šią savaitę iš Seimo rūmų išriedėjo eurobusas. Jis keliaus po Lietuvą iki gegužės 8 d. Ten, kur jis lankysis, vyks diskusijos apie Europos Sąjungą, Lietuvos narystę ES, bus atsakinėjama į svarbiausius klausimus, susijusius su Lietuvos priėmimu į ES.

■ Kaimyninės Lenkijos Punsko valsčiuje net 80 proc. gyventojų sudaro lietuviai. Siame valsčiuje bei kitose Lenkijos vaivadijose gyvenančius lietuvius du kartus per mėnesį aplanko Lenkijos lietuvių leidžiamas žurnalas “Aušra”.

■ Derybose dėl Rusijos piliečių tranzito per Lietuvą Europos Komisijos atstovai nesutinka, kad bilietai vyksiantiems Rusijos piliečiams būtų parduodami iškart, “realaus laiko” režimu. Pagal “realaus laiko” principą, iš geležinkelio kasų Rusijos atstovai per internetą susisiektų su Lietuvos duomenų bazėmis, kuriose gautų patvirtinimą, ar galima keleiviui parduoti bilietą. Tačiau tokia tvarka neatitinka Šengeno teisių reikalavimų, o ir Rusija nepritaria, kad duomenų patikrinimas užtruktų ilgesnį laiką.

■ Pasaulis protestuoja prieš karą Irake ir boikotuoja amerikietiškas prekes - restoranų savininkai atsisako kečupo “Heinz”, baruose siūloma nauja prekė “Anti-cola”, demonstrantai būriuojasi prie degalinių “Esso”.

■ Kariauti su amerikiečiais Irakas mokosi iš “Hollywoodo” filmų. Irakas deda visas pastangas, kad įtrauktų amerikiečius ir jų sąjungininkus į mūšius miestų gatvėse. Tokią strategiją režimo šalininkai pasirinko pasimokę iš “Hollywoodo” filmų karo tematika.

Fondo padėtis blogėja

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo, aukų rėmimo ir atminimo įamžinimo fondas įkurtas 1998 04 07 Vyriausybės nutarimu Nr.418 ir pagal tuo pačiu nutarimu patvirtintus nuostatus privalo materialiai remti pasipriešinimo okupacijoms dalyvius ir nukentėjusius nuo okupacijų asmenis, genocido aukas, rezistencijos dalyvius. Vienkartinėms pašalpoms privalome skirti ne mažiau kaip 80 proc. fondo biudžeto, likusios lėšos skiriamos istorinio atminimo įamžinimui. Žmonės, kuriuos fondas privalo remti, sensta, vis labiau juos kamuoja ligos, negalios, vis daugiau jų miršta, todėl paramos poreikis kiekvienais metais didėja, o iš valstybės biudžeto skiriami asignavimai mažinami. 1998 m. buvo skirta 580 tūkst. Lt, 1999 m. – 513 tūkst. Lt, o 2002 m. ir 2003 m. – tik 430 tūkst. Lt. Sudarant 2003 m. biudžetą fondas prašė Finansų ministerijos ir Seimo, kad padidintų asignavimą iki 1998 m. lygio. Abi instancijos žadėjo, bet, deja, netesėjo. Fondo valdyba norėdama patenkinti kuo daugiau prašymų skirti paramą priversta mažinti paramos dydį.

Todėl vienkartinės paramos vidurkis sumažėjo nuo 379 iki 280 Lt; nepatenkintų prašymų skaičius padidėjo nuo 84 iki 188; prašančių vienkartinės paramos laidojimo išlaidų daliniam padengimui skaičius padidėjo

nuo 30 iki 195. Laidojimo pašalpa – 300-400 Lt.

Tik išskirtiniais atvejais skiriama parama pretendentai, kuris ją yra gavęs praėjusiais ar užpraėjusiais metais.

Fondo vienkartinė materialinė parama nuo sovietinės ar nacistinės okupacijos nukentėjusiems, o dabar metų naštos slegiamiems, nelaimės ištiktiems ar nuo ligų suvargusiems ir ypač – vienišiams ir moraliai palūžusiems žmonėms dažnai yra vienintelis išsigelbėjimas. Taip pat labai reikalinga ir vertinga yra parama istorinio atminimo įamžinimui.

Fonde susiklostė sunki padėtis ir ji dar blogėja: vienkartinės paramos poreikis didėja, o parama žymiai mažėja. Sudarant 2004 m. valstybės biudžetą vėl prašysime Vyriausybės, kad įvertintų augantį poreikį ir padidintų asignavimus. Taip pat labai norėtume, kad prašantieji įvertintų ir palygintų savo padėtį su likimo broliais – visi esame ne turtuoliai, visus mus spaudžia ligos, gauname menkas pensijas. Organizacijos, kurios išduoda rekomendacijas, turėtų atidžiau įvertinti ir palyginti prašytojų padėtį, gyvenimo sąlygas ir kita. Fondo valdyba labai nuodugnai svarsto kiekvieną prašymą, bet, deja, visų prašymų negali patenkinti.

Fondo valdybos pirmininkas
Jonas VALENČIUS

Dėl Rusijos įsipareigojimų nevykdymo

Tėvynės sąjungos (Lietuvos konservatorių) pirmininko, Seimo nario Vytauto Landsbergio pareiškimas

Tranzito į Karaliaučių klausimu Rusija pradeda atvirai apgaudinėti Europos Sąjungą. Lapkričio mėnesį Briuselyje buvo susitarę, kažin ar Lietuvai su viskuo sutinkant, ir sakė sudarę kompromisą. Lietuva nebuvo to pareiškimo signatarė, bet stropiai vykdė. Dabar Rusijai vėl negerai, reikia naujo kompromiso - ir aišku, į kurią pusę. Jeigu Europos Sąjunga nusileis (Lietuvos sąskaita), tai po mėnesio Rusija vėl suvaidins nepatenkintą ir vėl pasiūlys "kompromisą". Jos tikslas per vietinę Dūmą jau paskelbtas - nekontroliuojami kariniai vojažai. O kur pačios įsipareigojimai susitvarkyti, sudaryti su Lietuva sutartį dėl nelegalių grąžinimo per sieną, kurios Maskva taipo-

gi vis nenori patvirtinti? Buvo viskas aišku - ir staiga neaišku. Arba atsinajina didelio mėginimai šantažuoti mazesnį. "Įsipareigojimus vykdysim tik tada, jeigu..."

Briuselis gal dar nepažįsta Rusijos taip gerai kaip jos kaimynai. Lietuva galėtų padėti ir sau, ir Briuseliui, jei tik nepritartų Rusijos tarptautinių įsipareigojimų laužymui. Normalios europietiškos vizos Rytų užsieniečiams nuo liepos 1-osios dar kartą paaiškintų, kad Lietuva - kita valstybė. Čia būtų ir draugiška pagalba Rusijos piliečiams, kad tėvynė galų gale duotų jiems normalius pasus.

Lietuvos Vyriausybė neturi praleisti tokios progos.

Dėl valstybinės kalbos ignoravimo

Lietuvos Sąjūdžio Kauno tarybos pirm. Albinas STAUGAITIS ir LKD Kauno sk. Švietimo ir kultūros sekcijos pirm. Zigmantas TAMAKAUSKAS 2003 03 17 pareiškimu "Dėl valstybinės kalbos ignoravimo požymių" kreipėsi į LR Vyriausybę

Lietuvos Sąjūdžio Kauno taryba bei LKD Kauno sk. Švietimo ir kultūros sekcija, apsvarsčiusi projektinį keitinimą dėl mokslinių darbų, parašytų anglų kalba, pirmumo prieš valstybinę kalbą parašytus analogiškus darbus, atkreipia Jūsų dėmesį į lietuvių kalbos nuvertinimą: spausdinamus anglų kalba parašytus darbus numatoma finansuoti, o lietuvių kalba – ne.

Yra ir kitų atvejų, žeminančių valstybinę kalbą. Pvz., Vilniuje, Kaune ir kt. mirgėte mirga angliški užrašai be jokių lietuviškų vertimų ar pa-

aiškinimų. Daugumos lietuviškų filmų pavadinimai - taip pat ne iš lietuviškų žodžių. Sudervėje gatvių pavadinimai jau rašomi lenkiškai... Ir visa tai toleruojama atsakingų darbuotojų. Kur mes einame? Neįvalstybinė kalba praranda savo veiksmingumą, o mes - valstybinį orumą? Reikiama neįvertindami savo kalbos, vėl krypsime į dvikalbystės liūną, žalosime patys save.

Prašome Ministrą Pirmininką sustabdyti valstybinės kalbos ignoravimą.

Nedėkim taško pirma laiko

Perskaičiau "Tremtynje" Nr.12 M.Vitkausko straipsnį "Padėtas galutinis taškas" (taip pat daug kitų straipsnių tuo pačiu klausimu kitoje spaudoje) ir nusprendžiau pareikšti savo nuomonę.

Konstitucinio Teismo sprendimas ginčo tarp namų savininkų ir tariamųjų nuomininkų neišsprendė, o tik toliau įteisino. Po šitokio sprendimo geriausiu atveju galima būtų padėti ne tašką, o daugtaškį. Buvę tų butų savininkai artimiausiu laiku faktiškai savo nuosavybės taip ir neatgaus, o tariamieji nuomininkai kaip gyveno, taip ir gyvens. Dėl tokio valstybės bei savivaldybių tarpininkavimo bus tik daugiau rietenų, nesutarimų, nepasidalijimo.

Man atrodo, kad didžioji dalis dabartinės visuomenės netiksliai suvokia sąvokų "namų, sodybų savininkas" bei "nuomininkas" esmę ir prasmę. Be teisingo šių sąvokų supratimo teisingo sprendimo nebus.

Namo, sodybos, žemės savininkas – tai asmuo, šį nekilnojamąjį turtą paveldėjęs, užsidirbęs, nusipirkęs, t.y. teisėtai įsigijęs. Savininko teisė į savo nuosavybę – tai šventa ir neliečiama teisė. Sovietinio genocido laikotarpiu, kada masiškai buvo naikinami žmonės, nuosavybės teisė neegzistavo. Liūdna, kad per 13 atkurtos nepriklausomos Lietuvos metų sovietmečio skriaudos ir neteisybės neįstengiamie atlyginti.

Namo nuomininkas – tai asmuo, kuris pagal nuomos sutartį su to namo (ar kitos nuosavybės) savininku laisva valia ir susitarimu tam tikram laikui išsinuomojo tą namą ar butą ir griežtai vykdo visas tos nuomos sutarties sąlygas. Kas sugalvojo tuos piliečius, dabar gyvenančius neaiškiais sąlygomis užgyventuose namuose ar butuose, vadinti "nuomininkais"? Geriausiu atveju juos reikėtų vadinti naudotojais, valdytojais, tik ne nuomininkais.

Kaip turėtų elgtis valstybė, kad nebūtų nuskriausti tariai nuomininkai ir realiai būtų atkurta dar išlikusi sa-

vininkų nuosavybė. Valstybės sprendimai žmonių labai bei jų vykdytas turi būti besąlygiškai grindžiami teisingumu ir nuosavybės teisės nepažeidžiamumu. Visiems namų (butų, sodybų, sklypų) savininkams (bei jų artimiesiems ar palikuonims) turi būti besąlygiškai ir realiai grąžinama tai, kas jiems priklausė iki 1940 06 15 okupacijos. Tai turi būti įvykdyta nedelsiant.

Iškraustant tariamą nuomininką iš privataus buto reikėtų patikrinti, kokiu būdu jis tapo tuo nuomininku. Jei jis įskundė buvusį savininką sovietiniam saugumui, o po ištrėmimo užvaldė jo turtą – tuoj pat iškraustyti. Jei "nuomininką" – dorą žmogų sovietų valdžia "teisėtai apgyvendino" suimto žmogaus bute ar sodyboje – iškelti suteikiant jam gyvenamąją vietą valstybės lėšomis.

Esant būtinam reikalui – kol bus rastas jam butas, tam nuomininkui dar leisti (ne daugiau kaip 1 metus) gyventi savininko bute.

Valstybė, spauda, Bažnyčia turėtų išsamiai išaiškinti šį reikalą plačiajai visuomenei, paskatinti elgtis teisingai, sąmoningai. Žinau ne vieną atvejį, kai grįžusį po daugelio metų Sibiro kankinį priėmė ir priglaudė jo sodyboje gyvenantis sąžiningas "nuomininkas" ir jie patys visus tarpusavio klausimus geruoju išsprendė.

Tačiau žymiai daugiau yra nesąžiningai svetimą nuosavybę užgrobusių "nuomininkų" ir prosovietinių valdininkų, kurie ne tik netaiso praeities klaidų, bet dar ir šiandien įteisingina sovietmečio neteisības.

Mano paties sodyboje prie Dubyšos, kurios savininku tapau 1940 m., iki šios dienos gyvena stribo palikuoniniai. Tėvas mirė Igarkoje. Aš grįžau iš Sibiro tik po Stalino mirties. Atkūrėm Lietuvą. Ieškojau teisybės, bet jos neradau. Apskrities viršininkas K.Starkevičius savo sprendimu įteisino mano sodyboje gyvenantį "nuomininką". Tokių atvejų Lietuvoje yra daugybė. Ir jų niekas teisingai nesprensdžia.

Juozas ENČERIS

Siūloma naikinti vienkartinių pašalpų žuvusių rezistentų šeimoms mokėjimo terminą

Seimo konservatorius Antanas Stasiškis siūlo naikinti terminą, iki kada būtų mokamos vienkartinės pašalpos žuvusių pasipriešinimo 1940-1990 metų okupacijoms dalyvių šeimoms. Parlamento siūlomą Valstybės paramos žuvusių pasipriešinimo 1940-1990 metų okupacijoms dalyvių šeimoms įstatymo pataisą įregistruo Seimo posėdžių sekretoriatas. Dabar galiojantis įstatymas numato, kad pašalpos žuvusių rezistentų šeimoms iš valstybės biudžeto bus mokamos iki 2003 m. gruodžio 31 d.

A.Stasiškio nuomone, nustatyti terminą įstatyme yra neteisinga, nes tie žmonės, kurių artimiesiems kario savanorio ar laisvės kovų dalyvio statusas dar nėra pripažintas, ne dėl savo kaltės lieka nuskriausti - jei statusas bus pripažintas jau po įstatyme nurodytos datos, jie praras teisę į šią

paramą. "Tokia situacija susidaro dėl ilgo ir sudėtingo archyvų ir kitų dokumentų tikrinimo darbo", - tvirtina A.Stasiškis.

Pasak Pasipriešinimo dalyvių teisių komisijos prie LGGRTC pirm. pavad. A.Slikaičio, nenorint visiškai panaikinti terminą, iki kada būtų mokamos vienkartinės pašalpos, jį galima pratęsti. Jo teigimu, Pasipriešinimo dalyvių teisių komisija dabar turi 150 "labai realių" prašymų dėl pašalpų žuvusių rezistentų šeimoms pasiskyrimo.

Socialinės apsaugos ministerijos duomenimis, per ketverius metus žuvusių ir sužalotų rezistentų šeimoms išmokėta 45 mln. litų pašalpų.

Žuvusių ir sužeistų pasipriešinimo 1940-1990 metų okupacijoms dalyvių šeimoms vienkartinės pašalpos mokėti pradėtos 1999 metais.

Ivykiai komentarai

**Paskutinės
A.Paulausko
partijos dienos**

Valdančiosios neokomunistų partijos vadai ir premjeras A.Brazauskas pareiškė, kad labai pritaria vadinamųjų socialdemokratų ir socialliberalų partijų susijungimui. Pasak A.Brazausko, abi partijos susijungs dar iki Seimo rinkimų. Taigi pildosi daugelio apžvalgininkų prognozės, kad "suvalgę" socialdemokratų neokomunistai ims ir A.Paulausko socialliberalų. Mat, kaip aiškino A.Brazauskas, Lietuvoje visiškai pakaktų trijų, daugiausia keturių partijų. Partijos vadai ne užsiminė, kokia dar satelitinė partija gali prisijungti. Tikriausiai bus paliktos vegetuoti K.Prunskienės Naujosios demokratijos ir R.Karbauskio Valstiečių partijos. Dėl bendro vaizdo ir mulkinimo. Juk vis tiek visada šių partijų atstovai Seime balsuoja taip, kaip liepia Seimo vicepirmininkas Č.Juršėnas, kuris faktiškai vadovauja Seimo darbui, o A.Paulauskui skirtas tik vykdytojo vaidmuo.

Kasdien vis labiau aiškėja, kad visa valdžia atsидūrė A.Brazausko rankose. Jis perima ir užsienio politikos vairą. Tai ypač išryškėjo po paskutinio Prezidento R.Pakso, Seimo pirmininko A.Paulausko ir premjero A.Brazausko susitikimo, kuriame premjeras nurodinėjo, kaip reikia išspręsti Karaliaučiaus tranzito problemą. A.Paulauskui beliko tik konstatuoti, jog susitikime buvo nuspręsta užimti "ramesnę" poziciją Karaliaučiaus tranzito klausimu. Paprasčiau sakant, paklusti viskam, ką pasiūlys Maskva. A.Brazauskas neslėpė savo pasipiktinimo Tėvynės sąjungos (Lietuvos konservatorių) lyderio prof. Vytauto Landsbergio pasiūlymu, kad Rusijai atsisakius iki liepos 1 d. tarifikuoti Lietuvos ir Rusijos valstybės sienos bei Readmisijos sutartis reikia įvesti vizų režimą Rusijos piliečiams, vykstantiems per Lietuvos teritoriją. Premjeras sakė kategoriškai nesutinkąs su prof. V.Landsbergio pasiūlymu. Dargi paniekinamai pabrėžė, jog V.Landsbergis "už nieką neatsako", o normalaus vizų režimo įvedimas sulauktų vos ne tragiškų pasekmių. Taigi nebepakanka grūmojimų ir ultimatumų iš Maskvos. Pats Lietuvos premjeras pradeda vartoti Kremliaus leksiką. Ta "ramesnė" pozicija reiškia ne ką kita, o Šengeno teisės rei-

kalavimų atsisakymą. Juk visai neseniai užsienio reikalų ministras Antanas Valionis pabrėžė, kad nesugebėjus susitarti su Maskva dėl praėjusių metų lapkričio 11 d. ES ir Rusijos deklaracijos turės įsigaliooti Lietuvos ir ES 24-ojo derybinio skyriaus išpareigojimai, todėl reikės įvesti vizas.

Nereikia nei tankų

Sparčiai artėja metas, kai visi strateginiai Lietuvos objektai atsidurs Rusijos rankose. Pasak vieno politikos apžvalgininko, Maskvai nebereikės siųsti į Lietuvą tankų kaip 1940 metais. Savo tikslus Rusija pasieks per ekonomiką.

Šią savaitę Rusijos monstru vadinamas "Gazprom" koncernas įsigijo šilumos energiją Kauno miestui tiekiančią geriausią ir didžiausią Kauno termofikacinę elektrinę. Buvo netgi nevaidinta, jog elektrinę įsigijo "tarptautinis konsorciumas". Tai daugiau negu juokingas teiginys – juk "Gazprom" turės 99 proc. termofikacinės elektrinės akcijų, o likusį vieną procentą dalijasi irgi Rusijos rankose esanti Lietuvos įmonė "Dujotekana" ir JAV bendrovė "Clement Power Venture".

Beje, "Kauno energijos" bendrovės valdybos pirmininkas Ramūnas Garbaravičius teigė, kad pardavus jėgainę koncernui "Gazprom" šilumos energija Kauno gyventojams nebrangs. Bent penkerius metus. Nežinia, kam buvo skirti tokie pažadai. Juk tą pačią dieną, kai buvo pasirašyta elektrinės pardavimo sutartis, "Gazprom" atstovas aiškiai pasakė, kad elektrinėje naudojamas kuras, kurį tiekia savininkas – "Gazprom". "Jeigu savininkas nori, kad elektrinė greičiau atsipirktų, aišku, kad bus reguliuojamos tiekiamų dujų kainos", – pabrėžė "Gazprom" atstovas. Štai ir visa aritmetika. Pasakyta pakankamai aiškiai – bus taip, kaip panorės Rusijos koncernas.

Dabartinės aiškiai prorusiškos valdžios aukščiausiojo rango pareigūnai mėgsta mokyti piliečius, kuriuos baugina Rusijos kapitalo įsigalėjimas Lietuvoje, jog nereikia maišyti ekonomikos su politika. Didesnę nesąmonę net sunku įsivaizduoti.

**Maskva
priglaudžia savus**

Pamenate, ką giedojo "Stalino saulės nešėjas" Petras Cvirka: "Mus priglauso motina Rusija". Ta "motina" nuo pat 1917 metų bolševiki-

nio perversmo glaudė ir globojo komunistus iš viso pasaulio, rengė laikui atėjus pasodinti tas išmuštruotas marionetes į valdžią šalyse, kurias SSRS planavo užimti. Pasirodo, niekas nepasikeitė ir Rusijai tapus "demokratišne" valstybe.

Kaip parneša Serbijos saugumo pareigūnai, dabar Hagoje Tarptautiniame tribunole teisiamo buvusio Jugoslavijos diktatoriaus Slobodano Miloševićiaus žmona Mira Markovič, palikusi Belgradą prieš nužudant Serbijos ministrą pirmininką Zoraną Džindžićių, atsидūrė Maskvoje. M.Markovič turėjo nepaprastai didžiulę įtaką savo vyrui, organizavo opozicijos veikėjų ir kitų neįtinkančių Miloševićiaus klanui žmonių nužudymus. Prie tų žmogžudysčių daug prisidėjo ir S.Miloševićiaus sūnus Marko, kuris yra glaudžiai susijęs su nusikalstamo pasaulio struktūromis. M.Markovič vadovauja Serbijos komunistų partijai.

Kaip teigia Serbijos vidaus reikalų ministerijos atstovai, M.Markovič nusprendė sprukti į Maskvą tuoj po to, kai buvo suimti keli jos asmens sargybiniai ir Komunistų partijos funkcionieriai. Todėl daromos išvados, kad Miloševićius su žmona organizavo premjero Zorano Džindžićiaus nužudymą kovo 12 d. Apie tai nedviprasmiškai užsiminė Serbijos vicepremjeras Žarko Koračas. Be to, M.Markovič iškelti kaltinimai dėl buvusio Serbijos prezidento Irano Stamboličiaus nužudymo, kuris paslaptinai dingo iš Belgrado 2000 m. rugpjūčio mėnesį. Jo kūnas buvo rastas tik šiomis dienomis šiaurinės Serbijos kalvotame rajone. Manoma, kad M.Markovič davė įsakymą saugumo tarnybos vadovui Rade Markovičičiui nužudyti I.Stamboličią. R.Markovičius dabar irgi suimtas.

Kaip teigia Belgrado laikraščiai, buvusio diktatoriaus žmona su sūnumi Marko dabar Maskvoje apsigyveno pas Slobodano Miloševićiaus brolių Borislavą, kuris iki režimo žlugimo buvo Jugoslavijos ambasadorius Rusijoje ir ten pasiliko. Beje, Miloševićiaus dukra Marija patvirtino, kad jos motina yra Rusijoje ir nemano grįžti į Belgradą.

Serbijos teisėsaugos pareigūnai jau paskelbė M.Markovič paiešką. O Serbijos ministro pirmininko pavaduotojas Ž.Koračas išreiškė viltį, kad Rusija išduos M.Markovič. Tiesa, kol kas ją

ketinama apklausti tik dėl buvusio prezidento I.Stamboličiaus nužudymo. Tačiau Ž.Koračas nedviprasmiškai užsiminė, jog įsakymas nužudyti premjerą Z.Džindžićių atėjo iš Miloševićiaus šeimos.

Šią savaitę areštuotas aukšto rango Serbijos karininkas - Serbijos generalinio štabo viršininko pavaduotojas bei aukštas Komunistų partijos funkcionierius. Abu jie yra artimi Miloševićių klanui žmonės.

**JAV įspėjimas
Sirijai**

Jungtinių Valstijų valstybės sekretorius Kolinas Paulas labai griežtai įspėjo Siriją, kad nesuteiktų prieglobsčio Irako diktatoriui Sadamui Huseinui. Pastaruoju metu pasirodė pranešimų, jog Irako aukščiausioji karinė vadovybė labai nedidelėje savo grupėje svarstė S.Huseino pasitraukimo į Siriją galimybę, kad jis iš ten galėtų vadovauti partizaniniam karui prieš amerikiečių ir britų pajėgas. Taip pat JAV žvalgyba turi duomenų, kad Sirijoje jau yra diktatoriaus žmona Sadžida.

JAV gynybos ministras Donaldas Ramsfeldas taip pat pranešė, kad Sirija pateikė Irakui 1000 Rusijos gamybos prieštankinių raketų "Kornet" ir jomis jau buvo sunaikinti du naujausio modelio amerikiečių tankai. Kariniai specialistai pripažįsta, jog prieštankinės raketos "Kornet" labai efektyvios ir kol kas neturi analogų pasaulyje. Šios lazerio spinduliais valdomos raketos gali pramušti net 1200 mm storio tankų šarvus. Amerikiečių turimos prieštankinės raketos gali pramušti tik 900 mm storio šarvus. Be to, "Kornet" raketos kompleksas sveria tik 29 kg, todėl jas gali nešioti ir paleisti kiekvienas karys.

Rusijos karinio eksporto komitetas atmetė kaltinimus, kad Rusija tiekė "Kornet" raketas Irakui, tačiau vienas iš šio komiteto narių neatmetė galimybės, jog prieštankinės raketos pakliuvo į Iraką per trečiąsias šalis. O Sirija kaip tik viena iš pagrindinių rusiškų ginklų pirkėjų.

Kol Irake vyksta atkaklūs mūšiai ir sąjungininkų pajėgos sutinka didelį pasipriešinimą, didelį nerimą sukėlė pranešimai, kad į Iraką per Siriją jau atvyko 4000 savanorių savižudžių iš įvairių musulmoniškų šalių.

**Parengė
Jonas BALNIKAS**

**Peršama turčių
manipuliuojama
demokratija**

Seimo narys V.Uspaskichas teigia, kad jo inicijuojamas referendumas dėl parlamento rinkimų sistemos pakeitimo nepakenks referendumui dėl Europos Sąjungos. Parlamentaras viešai ragina žmones referendume pasisakyti už Lietuvos narystę Europos Sąjungoje.

Politologo V.Radžvilo nuomonė kitokia: "Manau, kad čia stebime reiškinį, kurį Lietuvoje jau matome ne vienerius metus. Iš tiesų būtų labai gražu, jeigu būtų agitujama už stojimą į Europos Sąjungą, bet tuo pat metu nebūtų daromi veiksmai, kurie praktikoje šituos siekius paverčia niekiniais. Trumpai tariant, organizuojamas referendumas dėl rinkimų sistemos keitimo faktiškai yra ne kas kita kaip demokratijos Lietuvoje siaurimas ar net jos naikimas, o tai, be abejo, neatitinka nei Europos Sąjungos politinės santvarkos, nei ten esančių moralinių nuostatų."

Referendumo organizatoriai tvirtina, kad mažoritarinė sistema – normalus reiškinys. Į tai V.Radžvilas atsiliepia taip: "Nutylimos aplinkybės, kurios yra puikiai žinomos politologams. Jinai (mažoritarinė sistema - E.S.) iš tiesų egzistuoja keliose išsivysčiusiose šalyse ir ten gali gyvuoti tik todėl, kad yra labai stipri pilietinė visuomenė. Mūsų sąlygomis siūlomos reformos reikštų tai, kad Lietuvoje faktiškai diegiama Rytuose egzistuojanti nedemokratinė politinė sistema, o kalbant apie siūlymą stoti į Europos Sąjungą, aš turbūt šito siūlymo esmę apibendrinčiau taip: norima, kad Lietuva įstotų į Europos Sąjungą prieš tai tyčia sukūrus neeuropietišką politinės santvarkos modelį. Jo įgyvendinimas reikštų tai, kad Lietuvoje būtų sukurta turčių manipuliuojama demokratija ir, žinoma, žmonės, kurie pertvarkius politinę sistemą galėtų vienvaldiškai valdyti šalį, turėtų puikias galimybes prieiti prie tų didžiulių pinigų, kurie iš tiesų į Lietuvą ateis iš Europos Sąjungos."

Įdomi V.Radžvilo pastaba: "Šiandien visai Lietuvos visuomenei vis dėlto jau reikėtų suvokti, kad pernelyg dažnai stebime neatitikimą tarp žodžių ir darbų, ir savotiškai tai natūralu. Turbūt joks žmogus, siekiantis tokių tikslų, neįvardytų jų viešai."

**Parengta pagal LR
I programos laidą 2003 03 13
Edmundas
SIMANAITIS**

Uždekime laužus širdyse

(atkelta iš 1 psl.)

“Kol pasaulis bus netobulas, tol Bražėnas su tuo nesitaikstys”, – sakė prof. V.Landsbergis apie jam pačiam artimas jubilato visą gyvenimą branginamas vertybes: tėvynės meilę ir pasiaukojimą, tiesą ir atkaklumą, drąsą ir atsakomybę.

Kauno įgulos komendantas plk.ltn. Antanas Plieskis Viliui Bražėnui 90-mečio proga įteikė LR ministro pirmininko padėkos raštą už aktyvią visuomeninę veiklą, ryšių su visuomene stiprinimą ir pasiaukojamą patriotinį darbą Lietuvos labui ir paskelbė krašto apsaugos ministro išleistą nutarimą, kuriu jam suteikiamas Lietuvos krašto apsaugos leitenanto laipsnis. O Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro atstovas Arūnas Flikaitis jubilatui iškilmingai įteikė kario savanorio pažymėjimą.

“Tremtinių ir politinių kalinių sąjunga ir Ramovė man buvo tie namai, kuriuose buvau svetingai priimtas, kai pirmą kartą atvykau į Lietuvą”, – neslėpdamas jaudulio dėkojo Vilius Bražėnas jį sveikinusiems daina ir žodžiu šios organizacijos atstovams. Daina “Lietuvos partizanai” jį pasveikino Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio, LPKTS atstovai, dainuojantys ansamblyje “Girių aidas”. Seimo narys LPKTS pirmininkas Povilas Jakučionis, Lietuvos atsargos karininkų Kauno aps. valdybos atstovai ir DLK Birutės karininkų šeimų draugijos

narės, vyresn. skaučių draugijos “Aušra” narės, Kauno savivaldybės tarybos atstovai ir daugelis kitų garbingų visuomenės, mokslo veikėjų išsakė pačius nuoširdžiausius padėkos žodžius Viliui Bražėnui už jo pasiaukojamą darbą – pavyzdį mums visiems.

Viliaus Bražėno sumanymu ši šventinė popietė įgavo svarstymų pobūdį. Šių diskusijų prelegentai: kaulietė gyd. Gražina Banaitienė, vilnietis Antanas Kliunka, buvęs parlamento gynėjas, marijampolietė Gražina Trimakaitė, Sąjūdžio atstovė, ir Vytautas Tavoras, “Panevėžio balso” redaktorius, vadovaujant dim. kpt. Aleksandrui Dagiui svarstė Viliaus Bražėno iškeltą klausimą “O kas toliau?” Buvo dalijamasi išvalgomis, kaip kurti aktyvią pilietinę visuomenę, kaip išlikti Lietuvai integruojantis į euroatlantines struktūras galingų kaimynų pašonėje, kaip išsaugoti savo istorinę praeitį ir tautinę savimone. Antanas Kliunka jubilatą prašė tapti vadovu komisijos, kuri rūpintųsi, jog Vilniuje, Lukiškių aikštėje, pagaliau būtų pastatytas paminklas Lietuvos partizanams – kad ateities kartos žinotų, jog tik jų kraujo kaina išliko maža šalis – Lietuva.

Pasisemkime šios veiklios asmenybės žavesio, žodžio skvarbumo atsivertę Viliaus Bražėno publikacijas ir suvoksime, ką turime daryti toliau...

Elvyra ŽEIZIENĖ

Europos Tarybos karūnos brangakmenis

(atkelta iš 1 psl.)

Euroskeptikai nuolatos kartoja, kad prarasime suvereniteto dalį, o gal ir visą, jei įstosime į ES. O kaip yra iš tikrųjų? Europos žmogaus teisių konvencija dažnai vadinama Europos Tarybos karūnos brangakmeniu. Kodėl? Ši konvencija praktiškai įgyvendina teorinį pamatinės žmogaus teisių prigimties teiginį. Ne žmogus – valstybei, o valstybė – žmogui. Tai rodo, kad tam tikros pagrindinės individų teisės ir laisvės neturi priklausyti nuo valstybės valdžios arba dar blogiau – nuo atskirų grupių siaurų politinių tikslų. Demokratijos istorijoje tai pirmas sėkmės vainikuotas atvejis. Konvencijos ištakos – 1215 m. Anglijos Magna Charta (įtvirtino nešališką teisinę sistemą), 1789 m. Prancūzijos Deklaracija dėl žmogaus ir piliečio teisių. Valstybės stodamos į ES privalo minėtą Konvenciją pasirašyti ir per vienerius metus ją ratifikuoti.

Taigi turime visiškai aiškų atvejį, kai žmogaus teisės laikomos svarbesnėmis už atskiros valstybės įstatymus ar teisinę praktiką. Kai suverenios valstybės savo noru apsisprendžia paklusti aukštesnei teisei ir sutinka suderinti nacionalinės teisės normas

su ES teise, tai anaipol nėra suvereniteto praradimas. Lietuva jau ne kartą patyrė Strasbūro teismo verdiktų poveikį, beje, pamokantį ir naudingą tiek valdininkams, pareigūnams, tiek piliečiams, ginantiems savo teises.

Įstoję į ES priklausysime bendrajai rinkai (BR). Čia galios vienodos laisvės ir teisės visiems ES piliečiams. Beje, BR radosi ne iš karto, o po ilgų bandymų ir taisyčių. Ji veikia tik 10 metų ir dabar apima 15 valstybių. Reikia siekti, kad šią rinką praplėstų dar dešimt narių valstybių, tarp kurių būtų ir Lietuva. Kokie pranašumai? Atsiveria galimybė laisvai keliauti po visas BR šalis be muitų ir pasienio kontrolės. Tiesą pasakius, alkoholio ir rūkalų kiekis asmeniui vartojimui bus kontroliuojamas, pavyzdžiui, kertant valstybės sieną bus leidžiama vežtis 10 litrų (!) stipriųjų gėrimų, 90 litrų vyno ir 800 cigarečių. Tikriausiai rasis piliečių, kuriems tokio kiekio nepakaks, tačiau čia jau kita problema.

Galima bus pasirinkti, kur mokytis, kur gyventi, kur verslą plėtoti. Dings poreikis ieškoti nelegalaus darbo, kas visada susikerta su teisės normomis.

Telkimes ir dirbkime

(atkelta iš 1 psl.)

Tačiau jie neatsiprašė ir net nebandė atsiprašyti žmonių už didžiules skriaudas. Apie 60 proc. aukštų valdymo ir įtakingų postų užima buvę komunistai. Bendrame kairiųjų fronte aktyviai veikia K.Prunskienės Naujosios demokratijos partija, R.Karbauskio Valstiečių partija, A.Paulausko Naujoji sąjunga (social-liberalai). Ten randa vietos gūžtai susisukti ir E.Klumbio Tautos pažangos partija, ir V.Šustausko Lietuvos laisvės sąjunga bei kitos partijėlės ir organizacijėlės, ir J.Veselkos išlaikytojai, ir pats K.Bobelis. Šiam kairiųjų konglomeratui labai artimi yra R.Pakso liberaldemokratai, aktyviai balsavę dėl pensijų nemokėjimo dirbantiems pensininkams, komunistinių švenčių statuso atkūrimo, valstybinės vėliavos nekėlimo valstybinių švenčių dienomis įteisinimo. Kairysis flangas stabilizavosi ir baigiami susitarimai.

Dešiniojos jėgos savo idėjomis yra žymiai pažangesnės už kairiąsias. Dešinieji vadovaujasi demokratinio pasaulio vertybėmis. Jie kai kada susiduria su tarpusavio bendravimo, saviraiškos, savojo “aš” propagavimo, nemokėjimo susikalbėti ir susitarti problemomis, nuolatinio žiniasklaidos dėmesiu ir beatodairišku sukonzentruotu, tarytum pagal užsakymą, triuškinimu įvairaus kalibro ginklais. Toks sistemingas dešiniųjų puolimas užglaisto žmonių sąmonėje kairiųjų juodžiausius darbus. Praktika parodė, kad žymi dalis žiniasklaidos dažnai dešimteriopai baudžia dešiniuosius.

Rimtą vaidmenį valstybės gyvenime suvaidins Centro sąjunga ir Liberalų sąjunga. Turėtų aktyvėti Lietuvos dešiniųjų sąjunga ir Tautininkų sąjunga.

Artėja Seimo rinkimai. Jau dabar bandoma sugriauti konstitucines Seimo rinkimų nuostatas – invazias V.Uspaskichas dirba atsiraitojęs rankoves. Jeigu V.Uspaskichas taip nori taupyti Seimo išlaidas, tai galėtų su savo bendraminčiais atsisakyti 10 Seimo mandatų. Per likusią kadenciją būtų sutaupyta apie 1 mln. litų, o jie reikalauja referendumo ketindami užversti mokesčių mokėtojams 10 mln. litų našta. Žmonės, būkite budrūs. Tai velnio žabangai. Tokias dailiai nušlifluotas ir gražiai įpakuotas idėjas propagavo komunistai “vesdami žmones į šviesų rytoją”. Nauji pranašai ir tautos gelbėtojai su V.Uspaskicho vėliava griaudžiant pakalikų varpams 2003 02 22 startavo iš Sporto rūmų ir jau marširuoja po Lietuvą. Nepasirašinėkite ant tų prana-

šų brukamų dokumentų ir nesirenkite balsuoti – tai bandymai Lietuvą atiduoti rusų įtakai ir pavaldumui. Tuo metu, kai naujieji V.Uspaskicho samdiniai, vergai, papirktieji ir apmulkinantieji renka parašus referendumo paskelbimui, V.Uspaskichas šantažuodamas referendumu aukščiausius valstybės ir partijų vadovus bei prekybos magnatus derasi su jais, kad referendumo gali atsisakyti, jeigu jam ir jo klanui bus sudarytos išskirtinės ir jiems priimtinos verslo sąlygos. Tai rodo, kad V.Uspaskichas yra politinė prostitutė, nes manipuliuodamas sunkiu žmonių gyvenimu, pamalnodamas juos vienu kitu litu, švelniai įlįsdamas į žmonių sielą siekia asmeninių ir artimų jam grupuočių tikslų, taip pat tapti Lietuvos vadovu.

Seimo rinkimai turės parodyti Lietuvos Sąjūdžio idėjų įgyvendinimo rezultatus, komunistinio genocido žaizdų gydymą, buvusių politinių kalinių, tremtinių, partizanų ir geros valios žmonių įtaką tautos demokratizacijos procesui, partijų brandumą, jų diferenciaciją ir sugebėjimą susitelkti rimtiems išmėginimams. Privalu demaskuoti Rytų valstybių partijų po grindžių ir oligarchų finansines investicijas ir psichologinį Lietuvos spaudimą siekiant pakirsti demokratiją bei susigrąžinti Lietuvą į Rytus. Šį kartą ne brutalia karine jėga ir okupacija, bet per žmonių mulkinimą, psichologinį smegenų “plovimą”, papirkinėjimą, komunistinių idėjų propagavimą, juodųjų rinkimų technologijų taikymą bei A.Brazausko, V.Andriukaičio, K.Prunskienės, R.Karbauskio ir R.Pakso partijų populiarinimą. Šiems tikslams jau dabar skiriami milijonai, o ateityje jie gali išaugti šimteriopai. Vyks kova dėl kiekvieno balso.

Mes žinome, kad nuo 1944 metų Lietuvoje veikė Lietuvos pasipriešinimo partizaninio judėjimo sąjūdis, kuris 10 metų kovojo prieš nuožmiausią žmonijos priešą – komunizmą, prieš žiauriausią kaimyną iš Rytų. Priešinosi Lietuva ir užsienis nebuvo tam abejingas. Rytų kaimynas dėjo, deda ir dėd didžiules pastangas, kad galėtų šeimininkauti mūsų žemėje. Ir jam kol kas sekasi vėl įsigalėti Lietuvoje, nes veikia užsimaskavusios vidaus jėgos – Komunistų partijos konglomeratai, pasipuošę populiarių pasaulietiško partijų idėjinio rūbu, o viduje – parsidavėliškai raudoni.

Ar mes galime pasipriešinti vidaus ir Rytų užmojams pakirsti demokratines, tautines, kultūrinis ir valstybingumo vertybes? Vienareikšmiai galima pasakyti: taip.

Tad būkime atidūs ir dėmesingi.

Kanada pirmoji pasakė “taip”!

Kanados vyriausybė ratifikavo Bulgarijos, Estijos, Latvijos, Lietuvos, Rumunijos, Slovakijos ir Slovėnijos stojimo į NATO protokolą. Kanados premjeras Jeanas Chretienas šia proga išreiškė pasitenkinimą, kad jo šalis pirmoji iš dabar esančių 19 NATO šalių ratifikavo šį dokumentą. Kanada yra išimtis, nes kitose šalyse šią procedūrą atlieka parlamentai. Kaip žinoma, Lietuva buvo pa-

kviesta į NATO praėjusių metų lapkritį Prahoje įvykusiame viršūnių susitikime. O pats protokolas buvo pasirašytas praėjusią savaitę.

Lietuvos nacionalinis saugumas stiprėja. Gegužės 11 d. turime progą padaryti nemažiau svarbų visiems gyventojams istorinį sprendimą – pasisakyti už stojimą į Europos Sąjungą.

Edmundas SIMANAITIS

Išdeginta žemė vėl prisikėlė

LPKTS būstinę pasiekia pasaulyje leidžiami spaudiniai apie Lietuvą. Kasmetinis Tasmanijos universiteto (Australija) Lietuvos studijų asociacijos žurnalas "Lithuanian papers" (Lietuvos puslapiai) 2002 m. Nr.16 anglų kalba išspausdino J.Otto Polo, Londono universiteto Rytų bei Afrikos studijų vadovo, straipsnį apie NKVD ir KGB terorą Lietuvoje, kolektyvizaciją, trėmimus ir kitas sovietines represijas. Jame atskleidžiama visa tiesa apie trėmimo bangas ne tik Lietuvoje, bet ir Latvijoje bei Estijoje. Straipsnis iliustruotas nuotraukomis. Jose – autentiškas tremtinių gyvulinis vagonas, esantis Lietuvos liaudies buities muziejuje, Rumšiškėse, bei tremtinio portretas. Po nuotraukomis parašyta, jog žmonės, ištrėmti iš Lietuvos, nebuvo nusikaltėliai. Jie buvo stambūs ūkininkai, amatininkai, prekybininkai, studentai. Taip pat buvo deportuoti tūkstančiai mažamečių vaikų. Vienintelė jų kaltė, jog gimė žemėje, kurios taip troško Rusijos valdovai...

Pasipriešinimas

"Išdeginta žemė: sovietų teroras ir trėmimai Lietuvoje" - taip pavadintas mokslininko J.Otto Polo straipsnis, kuriame rašoma, jog Antrajam pasauliniam karui einant į pabaigą Sovietų sąjunga antrą kartą okupavo Lietuvą, vokiečius išstumdamas į Vakarų. "1944-aisiais vokiečiams galutinai pasitraukus iš Lietuvos teritorijos Lietuvos vyrai ėmė ginklus, būrėsi į karinius junginius, kovojančius prieš sovietų teroro apraiškas jų gimtojoje žemėje. Pasinaudodami po vokiečių pasitraukimo likusiu gausiu ginklų arsenalu, partizanai sudarė rimtą pasipriešinimą sovietų okupacijai. Daugelis mokslininkų, istorikų ir politologų Lietuvos partizanų pasipriešinimo kovos nevengė lyginti su alžyriečių kova su prancūzais, afganistaniečių – su sovietais ar vietnamiečių pasipriešinimu JAV ir jos sąjungininkams."

Rusijos šaltinių duomenimis, 1947-1950 m. žuvo apie 13 tūkst. sovietų kareivių. Kai kurių Lietuvos šaltinių

teigimu, per tą laiką žuvo apie 30 tūkst. partizanų ir 80 tūkst. Raudonosios armijos karių. (Taip, anot autoriaus, teigiama Vardžio, Sedaičio ir mjr. A.Stašaičio straipsnyje "Lietuvos kova prieš sovietinę okupaciją 1944-1953", "Baltijos gynybos apžvalgos" žurnale, Nr.3, 2000 m.) Kaip žinia, norėdami priversti partizanus pasiduoti, sovietai panaudojo begalę taktinių manevrų: amnestijos pasiūlymams pažadą, pasalas prieš atskirus kovotojų už laisvę būrius, nuodugną miško "šukavimą". Partizanus turėjo įbauginti ir jų brolių kūnai, išmėtyti miesto aikštėse, taip pat masiniai partizanų šeimų areštai ir žudynės. Tačiau pati efektyviausia teroro prieš Lietuvos patriotus ir jų šeimas priemonė pasirodė esantis trėmimas į tolimiausius šalčio Sibiro kampelius.

Jau per pirmąją okupaciją Sovietų sąjunga vykdė masinius trėmimus, kuriais siekė pašalinti visą intelektualų Lietuvos elitą ir įbauginti likusią tautos dalį. 1941-ųjų metų birželio 14-ąją NKVD daliniai suėmė beveik 6 tūkst. Lietuvos tautinių organizacijų dalyvių, vietos policininkų, valdžios pareigūnų, ekonomistų ir turtingų žmonių.

Jiems kartu su šeimos nariais šaltas ginklo vamzdis įsakė lipti į sausakimšus vagonus palydėdamas į kelionę, į nežinią. Juodi traukiniai uždami ir spaudydami pragariškus dūmus skubėjo už Uralo platybių kartu su tūkstančių žmonių likimais. Pirmosios okupacijos metu, NKVD duomenimis, į rytinius SSRS regionus ištrėmta daugiau nei 17500 civilių lietuvių. Nekaltų Lietuvos žmonių trėmimai, žudynės, tautinio lietuviškojo prado rovimas iš gimtosios žemės – visa tai paskatino vyrus burtis į partizanų būrius ir priešintis sovietiniam terorui antrosios okupacijos metu.

"Pavasaris", nešęs mirtį

Ypač pažymėtinos dvi masinio trėmimo kampanijos – "Pavasaris" ir "Banga", kuriomis komunistai siekė įgyvendinti savo tikslus Baltijos šalyse.

Visų pirma siekta atbaidyti vietinius gyventojus nuo paramos teikimo partizanus.

Sovietinė valdžia buvo įsitikinusi, kad pasėjusi baimę ir paniką tarp lietuvių sudarys pasipriešinimo kovą iš vidaus. Kaip žinia, maistą, pastogę ir informaciją partizanams dažnai teikė ne tik šeimos nariai ir giminės, bet ir nepažįstami tautiečiai. Po tvartų ir kluonų grindimis iškasti bunkeriai neretai palikdavo sribus nieko nepėšusius.

Tokią lietuvių tautos paramą "liaudies priešais" vadinamiems partizanams sovietai tikėjosi sumažinti priverstinai kolektyvizuodami Lietuvos žemės ūkį ir privatinę nuosavybę. Anksčiau pačioje SSRS sėkmingai pritaikytą kolchozų ir priverstinės turto nacionalizacijos modelį komunistai tikėjosi pritaikyti ir Lietuvoje.

Per mažiau nei dvi dienas trukusią operaciją "Pavasaris" iš tėvynės per prievartą buvo išvežta 39766 lietuviai. Pasiturintys ūkininkai – "buožės", "banditų" motinos, žmonos, seserys ir vaikai sudarė šios operacijos metu ištrėmtų lietuvių daugumą: į Sibirą buvo išvežta 16499 moterys ir 10897 vaikai, neturintys 16 metų.

Operacijos "Pavasaris" tremtiniai turėjo ištverti ypač žiaurias gyvenimo sąlygas bei nežabotą sovietų engimą. Norėdami išvykti už jiems nustatytą gyvenvietės ribų, jie turėjo gauti Vidaus reikalų ministerijos paskirto viršilos leidimą. Gyvendami barakuose, vagonėliuose varvančiais stogais, be langų ir baldų, kėsdami antisanitarines sąlygas, lėtinės infekcijas ir parazitus, dirbdami alinančią darbą, Sibiro lietuviai sugebėjo išsaugoti lietuviybės dvasią ir viltį sugrįžti.

Po metų Baltijos šalis nusiaubė operacija "Banga". Ji buvo labai panaši į "Pavasari". 1949-ųjų kovo 25-28 dienomis buvo ištrėmta 31917 lietuvių, 42149 latviai ir 20173 estai. Sovietinė valdžia tik iš dalies pasiekė savo tikslą tokiu būdu atimti maistą ir pastogę iš Lietuvos partizanų.

Tačiau masiniai trėmimai nepalaužė lietuvių tautos. Sovietiniam režimui ir okupacijai lietuviai įvairiais būdais priešinosi iki pat nepriklausomybės atkūrimo 1990-aisiais.

Knygos ir knygšės

Dabar, kai rašytojų gal daugiau nei skaitytojų, knygų – tikras antplūdis. Išoriškai jos panašios: gerai įrištos, viršeliai spalvingi, popierius geras. Tačiau panagrinėję jų turinį suprasime, kad ne visas galime vadinti knygomis. Kaip greta tikrojo meno egzistuoja kičas – pretenzingi, nemeniški ir neskoningi tvariniai, taip greta knygų ir knygelių išleidžiamos knygšės ir knygūkstės, greta tikros literatūros yra geltonoji, greta mokslinių veikalų – pseudomoksliniai, greta negausios rimtos spaudos – bulvarinė. Norinčiam orientuotis skaitytojui patarčiau atsiversti ir perskaityti Dalios Grinkevičiūtės "Lietuviai prie Laptevų jūros" bei Nijolės Gaškaitės-Žemaitienės "Užverstų šulinių vanduo" ir Mariaus Ivaškevičiaus "Žali". Šie kūriniai – apie skaudžią Lietuvos praeitį. Tačiau pirmieji – tikros knygos, o M.Ivaškevičiaus, kuriam tremtinių atsiminimai – "am-

žinas seilėjimasis", partizanai – žeminančių pašaipų verti padarai, - tikra knygšė.

Kitas pavyzdys. Jau parašytą ir išspausdintą, bet dar nepasirodžiusią knygynuose knygą apie gruzinės Lenos Lolišvili "fenomeną" per Lietuvos radiją pristatė jos autoriai, o pernai pasirodė iš anglų kalbos versta Jozefo Merfio "Jūsų sąmonės galia" (šiemet leidimas pakartotas). Abejose knygose kalbama apie stebuklus, ypatingas žmogaus galias, tik pirmoji skaitytoją stulbina nepaaiškinamais stebuklais, o antroji "stebuklus" paaiškina moksliškai – tai Dievo duotos žmogui sąmonės ir sąmonės galios. Pirmoji – knygšė, antroji – knyga.

Dabar knygų leidybos valstybė nebet kontroliuoja, turinio necenzūroja, skaityti bet ko niekas nedraudžia, todėl svarbu atskirti knygas nuo knygščių, o svarbiausia – tarp jų nepasiklysti.

Algimantas ZOLUBAS

Neatsakinga rašliava

Arteįant Lietuvos Sąjūdžio penkiolikos metų sukakčiai, "Lietuvos aidas", kurį kai kas tebelaiiko dešimtosios krypties laikraščiu, paskelbė keistą išpuolį apie tą 1988-1990 m. laikotarpį, kai Sąjūdis vedė Lietuvą į nepriklausomybę. Dabar mat atsirado reikalas mesti šešėlį ir teršti. Labai abejotina, ar tą tekstą "Kas suskaičiavo ir užpajamavo tik 23 tūkstančius rublių?" galėjo surašyti Algirdas Pilvelis ("Lietuvos aidas", 2003 03 26). Straipsnio autorius teigia pats buvęs nebūtaime 1989 m. rugpjūčio 23 d. mitinge "palaikyti Vytautą Landsbergį" (iš tikrųjų tą dieną vyko didžioji "Baltijos kelio" manifestacija už trijų tautų laisvę) ir "savo akimis matęs", kaip žmonės į kažkokias dėzes metė stambius banknotus Sąjūdžio veiklai. Tikrieji dalyviai turbūt prisimena spontanišką pinigų aukojimą į apverstus lietsargius

po pirmojo mitingo 1988 m. birželio 24 d. Katedros aikštėje, o apie "Baltijos kelio" dėzes man neteko nieko girdėti, kažin ar jos išvis buvo.

Straipsnis parašytas gudriai - tartum prieš A. Juozaitį, bet jo taikiniai du - Sąjūdis ir nepriklausomybė. Bulvariniu stilium: "manoma, kad", "verčia manyti", "esu girdėjęs", galima pilti, kas ateina į galvą, o tu, Sąjūdi, teisinkis. Esi "atlikęs juodą darbą", bet vis dar egzistuoji.

Parašiau Lietuvos Sąjūdžio tarybai, kad atkurtų anų laikų finansinės veiklos faktus kiek galima (apie aukas skelbdavo "Sąjūdžio žinios", o jas platinant būdavo renkamos aukos tolesnei leidybai). Bet apie "Lietuvos aide" papildas apkalbas nutariau iškart perspėti visus galimus skaitytojus. Aš ten daugiau nerašysiu.

Vytautas LANDSBERGIS

Pratęskite "Tremtinio" prenumeratą

Primename: paštas prenumeratą priima tik iki 15 d.

Prenumeratos kaina su pašto paslaugomis:

1 mėn. - 4,80 Lt, 3 mėn. - 14,40 Lt, 6 mėn. - 28,80 Lt, metams - 57,60 Lt. Vienas "Tremtinio" egzempliorius kainuoja 1,20 Lt. Indeksas - 0117.

Mūsų adresas: "Tremtinys", Laisvės al. 39, 3000 Kaunas, Lietuva (Lithuania).

Seminaras mokytojams

Seminara, skirtą rezistencijos istorijos dėstytojų mokytojų problemoms aptarti, suorganizavo Marijampolės aps. švietimo centras, Marijampolės Tauro apyg. partizanų ir tremties muziejus ir Kazlų Rūdos sav. Švietimo sk. (ved. B.Zaveckienė). Jis vyko kovo 6 ir 21 dienomis Kazlų Rūdos Kazio Griniaus gimnazijos (dir. A.Vaivada) istorijos kabinete (ved. – istorijos mokytoja B.Bujauskienė). Seminare dalyvavo Kazlų Rūdos mokyklų istorijos mokytojai. Seminarą vedė Marijampolės kolegijos istorijos vyr. dėstytoja, Marijampolės Tauro apyg. partizanų ir tremties muziejaus darbuotoja Jonas Gustaitis. Buvo nagrinėjamos šios temos: 1. Teorinė pasipriešinimo samprata ir klasifikacija; 2. Lietuvos aneksija 1940 m. Pasipriešinimo organizacijų susikūrimas; 3. Pasyvus lietuvių tautos pasipriešinimas hitleriniam okupantui; 4. Ginkluotasis pasipriešinimas sovietiniam okupantui Lie-

tuvoje 1944-1953 m.; 5. Pasyvioji rezistencija Lietuvoje 20 a. 6-9 dešimtmečiais.

Kazlų Rūdos savivaldybės Švietimo sk. ved. B.Zaveckienė įteikė dalyvavusiems seminare mokytojams

Marijampolės aps. švietimo centro pažymėjimus. Aš padėkojau mokytojams Kazlų Rūdos buvusių politinių kalinių ir tremtinių vardu.

Algimantas LELEŠIUS
Autoriaus nuotr.

Seminaro dalyvės su J.Gustaičiu. Iš kairės: Kazio Griniaus gimnazijos dir. pavad. V.Juškienė, Jankų pagr. mokyklos dir. I.Zarenskienė, gimnazijos istorikės L.Raškauskienė, E.Mačiulaitienė, B.Bujauskienė

Tadas DANTA

Paslaptingas bunkeris

Tai įvyko 1946-ųjų rugsėjį. Mes, trys partizanai - Antanas Satkus-Štarkis, Stasys Juotpalis-Leskė ir aš, Tadas Danta-Šarkis, laimingai pasprukome iš kariškių apsupėtų Skaisgirio ir Žagarės miškų. Išėjome ties Žadeikių kaimu. Mums padėjo pasprukti pabjuręs oras: smarkiai lijo, tad kariškiai sulindo į daržinę, o mes tuo pasinaudodami išėjome iš apsupties. Užėjome pas gyventojus, kiek apšilome ir gavę maisto pasukome Latvijos link.

Atėjus iki Stungių kaimo pradėjo aušti. Toliau eiti buvo pavojinga. Užsukome pas šio kaimo gyventoją Strakšą. Jis mums leido daržinėje, ant nekultų javų, per dieną prasiartyti, pamaitino, išdžiovinė šlapius drabužius. Sulaukę nakties iškeliavome. Pasiekę Petraičių kaimą pasibeldėme į Lukšų duris. Šeimininkas pasakė, jog Šluostyčių kaime, pas gyventoją Kudlą, žuvo penki partizanai: Kaknevičius-Gerutis, du broliai Ramašauskai ir du broliai Gaudžai.

Laimingai pasiekėme Latvijos miškus ir pasijutome ramiau. Tačiau keliaudami trečią dieną susidūrėme su latviais medžiotojais. Tada keitėme kryptį ir pasukome atgal į Lietuvą. Nutarėme grįžti į

Mantoriškių mišką. Pakeliui užėjome pas Stungių kaimo gyventoją Kvedarą. Jis informavo, jog miškai dar apsupti, ir pasisiūlė padėti. Atvedė prie šulinio ir sako: lipkit. Kibiru barkstelėjo į rentinį. Gilumoje pasirodė šviesa. Nusileidę iki pat vandens pamatėme atviras dureles ir pasukome į bunkerį. Čia mus pasitiko malonus suvalkietis, anksčiau gyvenęs Veiverių valsčiuje. Bunkeris suręstas iš apvalių rąstų, jame galima stovėti. Pagaminti keturi gultai, lubos sutvirtintos geležinėmis sijomis, o virš jų užklotos lentos. Visas bunkeris užpiltas apie 3 metrų storio žemės klotu. Kvedaras sako: "Jei į šulinio šonus kibiru trinktelėsiu tris kartus, tai reiškia, jog pasirodė čekistai, du trinktelėjimai - atnešiau maisto".

Taip keturiose gyvenome septynias dienas. Vėliau iškeliavome į žaliuosius miškus. Veiveriškis draugas, pavarde Aksomaitis, liko paslaptingame bunkeryje. Pradėjus rugsėjo šaloms pavyko sutikti savo rinktinės vadą Valančių-Uoksą. Tarėmės, kaip praleisti žiemą. Visi trys buvome numatę, kaip praleisime žiemą. Spalį atvykome į Latvijos pasienį ir padedami gerų žmonių įsiren-

gėme slėptuvę. Joje laimingai žiemojome 1946 ir 1947 metais.

Ilgais vakarais ir naktimis svarstėme, kūrėme planus, kaip gauti svetima pavarde dokumentus, išeiti į laisvę ir laukti šviesesnių dienų. Šeimininkas parūpino fotoaparata, visi įsiamžinome. Balandį Mikėno Izidoriaus, Mato, vardu gavau dokumentus. Juos parūpino mūsų ryšininkė. Atsisveikinau su kovos draugais Satkanu ir Juotpaliumi. Jie pasuko pas laisvės gynėjus.

Atvykus 1947 m. į Bubius pavyko prisiregistruoti ir įsidarbinti. Dirbau Kuršėnų miškų pramonės ūkio autokolonos sandėliuose. Šios autokolonos sunkiasvorės mašinos į geležinkelio stotį veždavo rąstus. Atsirado palankios sąlygos susitikti su bendražygiais. Pradėjau juos remti - dalį uždirbtų lėšų atiduodavau jiems, domėjausi partizanų reikalais. Kartą sutikau Antaną Satkų-Štarkį. Jis man papasakojo, kad bunkeris, kuriame mes visi praleidome septynias dienas, buvo išduotas. Kvedaras areštuotas, o jo šeima ištremta. Stasys Juotpalis, neiškentęs sunkaus gyvenimo, pasitraukė iš miško.

(keliamo į 7 psl.)

LGGRTC Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia pretendentų rezistentu vardui gauti sąrašą

Tęsinys

Martynas Kulakauskas, karys, Ukmergė, Vietinė rinkt. 1944 02 16 – 1944 05 15

Jonas Kuolys-Kolinis (po mirties), rėmėjas, Zarasų aps. Antalieptės valsč. 1944-1945 m.

Janina Kurklietienė-Eimontaitė, ryšininkė, Ukmergės aps. Taujėnų valsč. 1944-1953 m.

Genovaitė Laurinaitienė-Petraitytė, ryšininkė, Tauragės aps. ir valsč. 1945-1951 m.

Ignas Lupeika (po mirties), partizanas, Telšių aps. Alsėdžių valsč. Žemaičių apyg. Alkos rinkt. 1944-1947 m.

Adelė Lupeikaitė (po mirties), partizanė, Plungės aps. Alsėdžių valsč. Žemaičių apyg. Alkos rinkt. 1947-1954 m.

Sofija Lupeikaitė (po mirties), partizanė, Telšių aps. Alsėdžių valsč. Žemaičių apyg. Alkos rinkt. 1944-1947 m.

Ona Birutė Mačėnienė-Vilutytė, ryšininkė, Utenos aps. ir valsč. Vytauto apyg. Tigro rinkt. 1944-1947 m.

Zenonas Mamkus (po mirties), sukilimo dalyvis, Mažeikių aps. Židikų valsč. 1941 06 22-28

Kazys Mecelica, ryšininkas, Utenos aps. Daugailių valsč. 1945-1954 m.

Aleksandras Mikutavičius, pogr. spaudos leidėjas, Panevėžys 1940-1941 m.

Aleksas Milašius (po mirties), sukilimo dalyvis, Zarasų aps. Salako valsč. 1941 06 22-28

Mykolas Mogyla (po mirties), ryšininkas, Anykščių aps. Troškūnų valsč. 1948-1949 m.

Alfonsas Navickas (po mirties), partizanas, Ukmergės aps. Žemaitkiemio valsč. 1944-1945 m.

Benediktas Pabarška (po mirties), ryšininkas, Panevėžio aps. Troškūnų valsč. Antano Slučkos būrys 1945-1947 m.

Janė Pakarklienė-Jiečiūtė, rėmėja, Kupiškio aps. Subačiaus valsč. 1949-1955 m.

Jadvyga Pakėnienė-Eimontaitė, ryšininkė, Ukmergės aps. Taujėnų valsč. 1946-1949 m.

Stasys Paškevičius, ryšininkas, Kauno aps. Rumšiškių valsč. Žvirblio būrys 1944-1946 m.

Kazimieras Pečkys (po mirties), karys, Kauno aps. Sereičiaus valsč. Vietinė rinkt.

310 batalionas 1944 02 16 – 1944 05 15

Kazimieras Polka (po mirties), ryšininkas, Ukmergės aps. Širvintų valsč. Didžioios Kovos apyg. 1944-1952 m.

Vytautas Pupelis, pogr. organ. narys, Kaunas, LLA 1948-1949 m.

Jonas Rimkevičius (po mirties), pogr. organ. narys, Šakių aps. ir valsč. LLA 1944-1947 m.

Vladas Rimkus, ryšininkas, Tauragės aps. ir valsč. Kęstučio apyg. Žalgirio būrys 1948-1952 m.

Vanda Rinkūnienė-Kerpiškytė, ryšininkė, Utenos aps. ir valsč. Vytauto apyg. Liūto rinkt. 1947-1951 m.

Vincas Saulaitis, ryšininkas, Varėnos aps. Marcinkonių valsč. Dainavos apyg. Merčio būrys 1946-1952 m.

Ona Sereikaitė, ryšininkė, Kėdainių aps. Surviliškio valsč. Vepšto, Balandžio būriai 1944-1953 m.

Jadvyga Stažienė-Budrytė, rėmėja, Utenos aps. Molėtų valsč. 1950-1965 m.

Adolfas Kazimieras Streckis, ryšininkas, Telšių aps. Varnių valsč. Linksmučio būrys 1945-1950 m.

Vincas (Vincentas) Strolia (po mirties), ryšininkas, Kupiškio aps. Šimonių valsč. 1945-1947 m.

Veronika Subačienė-Maknytė, ryšininkė, Utenos aps. ir vals. Vytauto apyg. Tigro rinkt. 1944-1951 m.

Antanas Šimkus, karys, Mažeikių aps. Viekšnių valsč. Tėvynės apsaugos rinkt. 1944 07 – 1944 10

Julijonas Šurskas (po mirties), partizanas, Varėnos aps. Merkinės valsč. 1948-1949 m.

Antanas Talutis, pasipr. akcijų dalyvis, Širvintų aps. ir valsč. 1950 07 01 – 1950 07 13

Edvardas Tarvydas (po mirties), partizanas, Klaipėdos aps. Vėtros būrys 1950-1952 m.

Jonas Vainauskas, karys, Marijampolė, Vietinė rinkt. 321 batalionas 4 kuopa 1944 02 16 – 1944 05 15

(B.d.)

Atsiliepiamus apie šiuos kandidatus siųskite adresu: LGGRTC Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija, Gedimino 40, Vilnius. Pasiteirauti tel. (8-5) 2314157.

Paminėti garbingi jubiliejai

Kovo 27 d. Kauno įgulos karininkų ramovėje buvo paminėti du jubiliejai. Pirmasis skirtas lėktuvų konstruktoriaus, karo aviacijos viršininko, brigados generolo A.Gustaičio 105 gimimo metinėms, antrasis surengtas žurnalisto, publicisto ir "Kardo" redaktoriaus, kariuomenės švietėjo, karo istoriko, bibliografo, bibliofilo, plk.ltn. V.Steponaičio 110-ųjų gimimo metinių proga. Į abu renginius gausiai rinkosi kauniečiai, iš sostinės atvykę svečiai.

Apie Vytautą Steponaitį

ką tik išleistą knygelę pristatė "27 bibliofilų draugijos" narys - vilnietis A.Vaičiūnas. Jis papasakojo apie prieškarinio metais Kaune veikusią "27 bibliofilų draugiją", ją atkūrus - šiandieninę veiklą, apie V.Steponaičio - publicisto, istoriko, švietėjo - atliktus darbus. Plati ir neaprepiama buvo V.Steponaičio veikla jam einant "Kardo" redaktoriaus pareigas.

Ramovėje veikė paroda. Apie šio žmogaus aktyvų darbą, jo siekius ir užmojus kalbėjo Kauno įgulos karininkų ramovės viršininkas mjr.

G.Reutas. Jį papildė Martyno Mažvydo nacionalinės bibliotekos Retų spaudinių skyriaus vedėja J.Steponaitienė. Neliko užmaršties šešėlyje ir žmonos - gydytojos Agnietės Ambraziejūtės-Steponaitienės nuopelnai, kuriuos ji sukaupe visuomeniniame darbe, purendama literatūros dirvonus. Apie tai kalbėjo LUMA pirmininkė D.Valionytė, medicinos dr. E.Sirvydienė.

Renginio metu koncertavo J.Gruodžio konservatorijos studentai.

Mūsų inf.

Paslaptingas bunkeris

(atkelta iš 6 psl.)

Partizanai įtarė, kad tai jis išdavė, kur yra bunkeris. Tačiau Juotpalis dievagojo - si ir prisiekinėjo, jog tai padarė ne jis.

Vėliau paaiškėjo, jog pas Kvedarus gyvenęs jų giminitis Jasutis kartą ūkio darbams pasikvietė iš Žagarės giminitį Dzindzaletą. Šis matė iš šulinio išlipantį Aksomaitį. Kad Kvedarų kieme

yra slėptuvė, pranešė Žagarės saugumiečiams. Vėliau, kai buvo teisiami Kvedaras, Jasutis ir Aksomaitis, Dzindzaletas prieš juos liudijo.

Koks šių žmonių likimas? Aksomaitis mirė lageryje, Kvedaras atbuvęs bausmę mirė Rusijoje, Jasutis grįžęs iš lagerio mirė Lietuvoje. Partizanas Antanas Satkus-Štarkis, išduotas ryšininkės Birutės, žuvo 1951 metais. Išda-

vikas Dzindzaletas iš šių kraštų pabėgo į Klaipėdą bijodamas partizanų keršto. Čia ir mirė. Aš, Tadas Danta, 1950 metais buvau areštuotas ir nuteistas 25 metams. Iš kentėjęs pragaro kančias 1958 metais grįžau į Lietuvą. Visi mano bendražygiai jau buvo žuvę. Sulaukiau 90 metų ir drebančia ranka aprašiau anų metų įvykius ir paslaptinąjį bunkerį.

Atsiliepkite

Apie Lietuvos evangelikų liuteronų bažnyčios superintendantą (vyskupą) Eriką LEJERĮ daug gerų žodžių galėtų pasakyti visi žmonės, gyvenę Šiaurės Lietuvoje 20 a. 3-5 dešimtmečiais. Jis buvo didžiausios Lietuvoje EL - Žeimelio bažnyčios klebonas, laikė pamaldas Biržuose, Panevėžyje, Altiškėse ir Švobiškyje. Šis žmogus - didelės erudicijos ir kilni asmenybė. Jis steigė šalpos fondus, šelpė vargšus, ruošė siuntinius kaliniams ir tremtiniams. Už šią veiklą 1949 m. pavasarį buvo suimtas ir ištremtas į Sibirą. Buvo kalbama, jog Jonišio r. LKP pirmoji sekretorė Poželaitė (K.Požėlos sesuo) stengėsi E.Lejerį išvaduoti. Kiek tiesos - sunku pasakyti, bet kas toliau nutiko E.Lejeriui, žmonės iki šiol nežino.

Žeimelio EL kapinėse kun. E.Lejerio pavardė įrašyta jo motinai pastatytame paminkle. Nurodyta mirties data - 1950 m. Sibire. Teko girdėti, jog jis buvęs ištremtas į Aleksejevą. Nežinomos nei mirties aplinkybės, nei kapo vieta.

Labai norėtume, kad atsiliptų kun. E.Lejerį pažinoję Irkutsko ar Krasnojarsko sričių tremtiniai ir suteiktų žinių apie jo tremties kelius ir žūtį. Galite rašyti "Tremtiniui" arba man, Ausmai PALUJANSKIENEI, Taikos al. 27-2, Panevėžys. Tel. (8-4) 582104.

Paroda

Kovo 17 d., Kauno aps. viešojoje bibliotekoje įvyko posėdis, kuriame buvo aptarta organizuojama (bibliotekos iniciatyva) paroda, skirta Prisikėlimo bažnyčiai. Parodos tikslas: supažindinti visuomenę su šios šventovės statybos idėja, prasme bei atstatymo sunkumais, paskatinti Lietuvos žmones aktyviau prisidėti aukomis atstatant šį neeilinį mūsų tautos laisvės simbolių.

Parodą numatoma atidaryti balandžio 9 d. Ji vėliau bus eksponuojama ir kitose Kauno aps. bibliotekose.

Prisikėlimo bažnyčios atstatymo komiteto narys prof. Vytautas NEZGADA

Buvusiems politiniams kaliniams, tremtiniams ir jų šeimų nariams gydome ir protezuojame dantis su 25 proc. nuolaida. Apžiūra ir konsultacija nemokamai.

Kreiptis: Kaune, Savonorių pr. 191 (prie "Utenos" stotelės), darbo dienomis nuo 9 iki 19 val.

Tel. (8-37) 330736 (darbo), 793635 (namų).

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Steponas Kaladžinskas 1907-2003

Gimė Kuršėnuose. Dirbo eiguliu, vėliau išrinktas kaimo seniūnu. Augino 2 dukras ir sūnų. 1944 m. įstojo į Vietinę rinktinę. Palikė glaudžius ryšius su partizanais. 1946 m. areštuotas ir nuteistas 10 m. Kalėjo Vorkutos, Pečioros ir kituose lageriuose. Žmona ir trys vaikai buvo ištremti į Omsko sr. 1955 m. ir Steponas nuvyko pas šeimą. Į Lietuvą grįžo 1958 m. Apsigyveno Kuršėnuose.

Palaidotas Kuršėnų naujosiose kapinėse.

Užjaučiame šeimos narius ir artimuosius. Tebūna jam lengva Tėvynės žemė.

LPKTS Kuršėnų skyrius

Onutė Norkūnaitė- Remeikienė 1933-2003

Gimė ir augo Kalvelių k., Lazdijų r. Buvo aktyvi partizanų ryšininkė. 1948 m. šeima buvo ištremta į Krasnojarsko kr., Taštupo r. 1958 m. grįžo iš tremties. Draugų padedama apsigyveno Kaune. Išteikėjo. Anksti likusi našlė užaugino 2 sūnus.

Palaidota šalia motinos, Eigulių kapinėse.

Bronius Valuckas 1934-2003

Gimė Stulgių k., Plokščių valsč., Šakių aps., ūkininkų šeimoje. 1948 05 22 su tėvais ir 2 seserimis ištremtas į Krasnojarsko kr., Manko r., D.Unguto gyv. Dirbo įvairius miško darbus. 1958 m. grįžo į Lietuvą. Sukūrė šeimą, užaugino sūnų ir dvi dukras.

Palaidotas Plokščių kapinėse.

Užjaučiame žmoną, sūnų, dukras ir artimuosius.

LPKTS Šakių skyrius

Anelė Rumšaitė- Barakauskienė 1915-2003

Gimė Mažeikių r., Sedos valsč., Gečaičių k., valstiečių šeimoje. 1933 m. ištekėjo. Rėmė partizanus. Suimta ir 1945 12 06 nuteista 10 m. lagerio ir 5 m. be teisių. Trejus metus kalėjo Komijos, šešerius - Taišeto lageriuose. Laisvėn išleista iš Mordovijos lagerių, 1955 m. grįžo į Gečaičių k., pas vyrą. Vėliau apsigyveno Mažeikiuose.

Palaidota šalia vyro, Grustės kapinėse.

Užjaučiame artimuosius.

LPKS Mažeikių skyrius

Česlovas Šikšnys 1927-2003

Gimė Radviliškio r., Kunigiškių k., ūkininko šeimoje. 1945 m. įsitraukė į partizaninę veiklą, buvo ryšininkas. 1947 m. suimtas, 10 metų kalėjo Norilsko lageriuose. Tremtyje sukūrė šeimą. Į Lietuvą grįžo 1958 m. Apsigyveno žmonos tėviškėje, Jurbarko r., Skirsnemunėje. Užaugino dvi dukras, sulaukė vaikaičių.

Palaidotas Skirsnemunės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukras ir artimuosius.

LPKTS Jurbarko skyrius

Skelbimas

Balandžio 12 d. (šeštadienį) 12 val. Šiauliuose, Aukštabalio vid. mokykloje (Rasos g.), įvyks 1941 m. birželio mėn. Altajaus kr. Ongudajaus r. Tengos gyvenvietės tremtinių ir jų šeimų narių susitikimas.

Pasiteirauti skambinkite Romualdai GRIGALIUI į Vilnių tel. (8-5) 2777730.